

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ

Η Ελληνική Επανάσταση του

1821

για παιδιά
και νέους

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

1821...

Η χρονιά που ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση. Ναι, θα πείτε, το ξέρουμε αυτό! Και όμως, ξεφυλλίζοντας τις σελίδες αυτού του βιβλίου ίσως και να εκπλαγείτε με το πόσα δεν γνωρίζατε για το 1821!

Οι επαναστάσεις δεν είναι απλά «στιγμές» στην Ιστορία. Είναι άλματα που πάνε τον κόσμο προς τα μπρος! Που έρχονται να γκρεμίσουν το παλιό και να φέρουν το καινούργιο.

Ποιος, λοιπόν, ήταν ο παλιός και ποιος ο νέος κόσμος που συγκρούστηκαν το 1821; Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές τους; Πώς τα γεγονότα στη δική μας γωνιά του κόσμου συνδέονταν με τις γενικότερες συγχρονιστικές εξελίξεις της εποχής;

Ελάτε, λοιπόν, να μάθουμε πολλά σε μια πολύ διαφορετική ματιά στην Επανάσταση του 1821!

Μήνυμα προς γονείς και εκπαιδευτικούς

Η ειδική αυτή έκδοση-αφιέρωμα στην Επανάσταση του 1821 απευθύνεται κυρίως σε μαθητές των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού, του Γυμνασίου, αλλά και σε μεγαλύτερους.

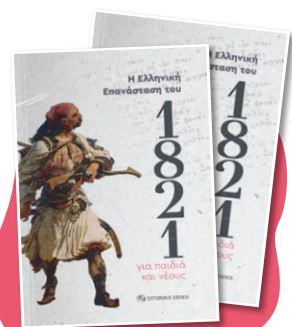
Ταυτόχρονα, βεβαίως, απευθύνεται και στους εκπαιδευτικούς. Ιδιαίτερα σε εκείνους τους εκπαιδευτικούς που δε συμβιβάζονται με τα ασφυκτικά όρια και το αποστεωμένο περιεχόμενο της «εντός ύλης» διδασκαλίας, αλλά αναζητούν τρόπους να τα υπερβούν. Που θέλουν να εξηγήσουν κατά τέτοιο τρόπο το μάθημα στους μαθητές τους ώστε να το κατανοήσουν. Που θέλουν να αντιπαλέψουν αυτό το σχολείο, το οποίο –εξαιτίας και της αντεπιστημονικότητάς του– τα παιδιά το βαριούνται. Που αντιμετωπίζουν την Ιστορία ως ένα μεθοδολογικό και γνωστικό εργαλείο αφύπνισης των μαθητών, όχι αποκοίμισής τους.

Γιατί είναι απαραίτητη μια «ανάγνωση» της Ιστορίας και ειδικότερα της Επανάστασης του 1821 διαφορετική από αυτήν των σχολικών βιβλίων;

Η Επανάσταση του 1821 αποτελεί ένα γεγονός-σταθμό στην ιστορία του τόπου μας, τόσο γιατί σηματοδοτεί την κορύφωση μιας διαδικασίας κοινωνικοϊστορικής μετάβασης από μια εποχή σε μια άλλη (από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό) όσο και γιατί αποτέλεσε τη ληξιαρχική πράξη γέννησης του ελληνικού αστικού κράτους.

Σε αντίθεση με τα σχολικά βιβλία, στην ειδική αυτήν έκδοση θα βρείτε το βαθύτερο τι, το πώς και το γιατί, το γενικότερο συνδετικό, αλλά και επεξηγηματικό κρίκο των γεγονότων που συνθέτουν τον κάθε ιστορικό σταθμό και συμπληρώνουν την Ελληνική Επανάσταση του 1821!

Επίσης, θα βρείτε έναν πλούσιο και ολοκληρωμένο οδηγό με υλικά προς αξιοποίηση σε σχολικές τάξεις και γιορτές, με επιλογές και προτάσεις ποιημάτων, τραγουδιών, κειμένων και μια Πινακοθήκη του 1821 ■

Ερωτήσεις Δραστηριότητες Παιχνίδια κατανόησης και εμπάθυνας

Ο ηλικιακός διαχωρισμός είναι ενδεικτικός.
Σχεδόν όλες οι προτάσεις μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλες τις βαθμίδες με τις απαραίτητες προσαρμογές.

Νηπιαγωγείο – πρώτες τάξεις Δημοτικού

Φτιάχνουμε με τα παιδιά τη δική μας χρονογραμμή
Συνδέουμε το χτες με το σήμερα.

- Γαλλική Επανάσταση
- Ελληνική Επανάσταση
- Ίδρυση ελληνικού κράτους
- Σήμερα

(πρβ. σελ. 11)

Γνωρίζουμε τις κοινωνικές ομάδες και τους θεσμούς που υπήρχαν εκείνη την εποχή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία μέσα από εικόνες, πίνακες ζωγραφικής, παραμύθια, ιστορίες και σκίτσα: Σουλτάνος, Εκκλησία, μεγάλοι γαιοκτήμονες-κοτζαμπάσηδες, Φαναριώτες, αστική τάξη (έμποροι, πλοιοκτήτες κ.ά.), κλέφτες και αρματολοί, λαός (φτωχοί αγρότες, ναυτικοί και εργάτες).

Γνωρίζοντας το σύμβολο της Φιλικής Εταιρίας

Μπορείς να ξεχωρίσεις ποια γράμματα υπάρχουν στη σημαία; Ποιες λέξεις κρύβουν;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ

Ερωτήσεις Δραστηριότητες Παιχνίδια κατανόησης και εμπάθυνας

Ταξιδεύουμε στο χάρτη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Αναγνωρίζουμε τις περιοχές που περιλάμβανε.

- Πώς ήταν η ζωή εκεί; Τι προβλήματα είχαν;
- Πώς δούλευαν οι άνθρωποι τότε και εξασφάλιζαν το φαγητό τους;
- Τι εργαλεία χρησιμοποιούσαν;

(σελ. 6 του βιβλίου)

Εξερευνούμε τη λέξη «ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ»

- Γιατί μιλάμε για «Επανάσταση» και όχι για «πόλεμο»;
- Εάν η Επανάσταση ήταν χρώμα, ποιο χρώμα θα ήταν;
- Βρίσκουμε τη μουσική, το ρυθμό της Επανάστασης και χορεύουμε σε αυτόν.
- Φτιάχνουμε αξεσουάρ με διακριτικά χαρακτηριστικά για το λαό, τους κλέφτες και αρματολούς, τους γαιοκτήμονες-κοτζαμπάσηδες, τους αστούς, το Σουλτάνο. Τα μοιράζουμε στα παιδιά (προσέχοντας την αναλογία) και ξεκινάμε να παίζουμε κυνηγητό.
- Εμπνεόμαστε από μεγάλα έργα επαναστατικής τέχνης και φτιάχνουμε το δικό μας ομαδικό ή ατομικό πίνακα αφιερωμένο στην Επανάσταση!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ

Ερωτήσεις Δραστηριότητες Παιχνίδια κατανόησης και εμπάθυνας

Ο ηλικιακός διαχωρισμός είναι ενδεικτικός.

Σχεδόν όλες οι προτάσεις μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλες τις βαθμίδες με τις απαραίτητες προσαρμογές.

Τελευταίες τάξεις Δημοτικού – Γυμνάσιο

Παιχνίδι ρόλων με κάρτες *

Κάθε παιδί ή ομάδα παιδιών επιλέγει μια κάρτα που αντιστοιχεί σε μια κοινωνική ομάδα. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός δίνει στα παιδιά φυλλάδια με περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες για την κοινωνική ομάδα που επέλεξαν. Μέσα από συζήτηση των παιδιών κάθε ομάδας και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, καταλήγουμε σε κάποια βασικά σημεία για τη θέση κάθε κοινωνικής ομάδας μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τα συμφέροντά της απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση. Στη συνέχεια, οργανώνουμε μια υποθετική Εθνοσυνέλευση, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι απ' όλες τις κοινωνικές ομάδες, με σκοπό να επιχειρηματολογήσουν και να ακούσουν αντίστοιχα την επιχειρηματολογία των υπόλοιπων κοινωνικών ομάδων για τη στάση τους απέναντι στην ελληνική Επανάσταση.

* Μπορείτε να βρείτε τις κάρτες στο τέλος του συγκεκριμένου υλικού

Φιλική Εταιρία: Η Επαναστατική Οργάνωση

Τυπώνουμε σε μεγάλο μέγεθος την κάρτα μέλους της Φιλικής Εταιρίας (σελ. 15 του βιβλίου), την τοποθετούμε στο κέντρο και ανοίγουμε τη συζήτηση με τα παιδιά:

- Τι μπορεί να γράφουν οι σημαίες;
- Τι σημαίνουν τα γράμματα «HEA HΘΣ»;

Οργανώνουμε ένα μικρό θεατρικό παιχνίδι και δίνουμε όλοι μαζί τον όρκο των Φιλικών (σελ. 38 του βιβλίου). Εμπνεόμαστε τις δικές μας λέξεις, συνθήματα και ζωγραφιές για την Επανάσταση και τα γράφουμε πάνω στην τυπωμένη κάρτα μέλους της Φιλικής Εταιρίας ή δημιουργούμε τη δική μας επαναστατική σημαία. Για να βοηθήσουμε τα παιδιά να εμπνευστούν μπορούμε να αξιοποιήσουμε την Πινακοθήκη του 1821 (σελ. 36-37 του βιβλίου), τραγούδια και ποιήματα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ

Ερωτήσεις Δραστηριότητες Παιχνίδια κατανόησης και εμβάθυνσης

Ομαδικό παιχνίδι «Εδώ το 'χω!»

Αρχικά διερευνούμε μαζί με όλα τα παιδιά τις κοινωνικές ομάδες και τους θεσμούς που υπήρχαν προεπαναστατικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: 1) Κοτζαμπάσηδες, 2) Σουλτάνος, 3) Εκκλησία, 4) λαός, 5) αστοί: πλοιοκτήτες-έμποροι 6) Φαναριώτες, 7) κλέφτες και αρματολοί. Επιδιώκουμε να καταλήξουμε σε κάποια βασικά χαρακτηριστικά-ιδιότητες του καθενός, π.χ., ζούσε πλουσιοπάροχα ή φτωχά; Έμενε σε καλύβα ή σε παλάτι με θρόνο; Μιλούσε τουρκικά, αρβανίτικα ή κάποια άλλη διάλεκτο ελληνικών της εποχής; Δούλευε/όργωνε κάθε μέρα πολλές ώρες στα χωράφια ή ταξίδευε στις θάλασσες και πουλούσε και αγόραζε διάφορα εμπορεύματα; Συνεργαζόταν με τους Οθωμανούς ή ένιωθε καταπίεση από αυτούς; Οδηγός μας για τις ερωτήσεις, τη συζήτηση και τις ιδιότητες στις οποίες θέλουμε να καταλήξουμε μπορούν να είναι οι σελίδες 6-9 του βιβλίου.

Στη συνέχεια, φτιάχνουμε μια κάρτα για καθέναν από τους παραπάνω. Στην κορυφή κάθε κάρτας γράφουμε με μεγάλα γράμματα ποιος είναι (Σουλτάνος, κοτζαμπάσης, Εκκλησία, λαός, αστός, Φαναριώτης, κλέφτης-αρματολός) και από κάτω με 1-2 λέξεις κάθε χαρακτηριστικό του/της. Τέλος, βάζουμε τις κάρτες στο κέντρο, τις γυρίζουμε ανάποδα και τις ανακατεύουμε.

Το παιχνίδι ξεκινά! Κάθε παιδί διαλέγει μια κάρτα, την κρατάει στο μέτωπό του χωρίς να την δει και αρχίζει να κάνει διάφορες ερωτήσεις στους υπόλοιπους, αντίστοιχες με αυτές της συζήτησης που έχει προηγηθεί, με σκοπό να βρει ποιος είναι.

Τροφή για σκέψη και συζήτηση

- Ήταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία μια δίκαιη κοινωνία;
- Ο κόσμος που ζούμε σήμερα είναι δίκαιος;
- Τι σημαίνει η φράση «ο ζυγός της φτώχειας και της αδικίας έμεινε... για μια επόμενη Επανάσταση!»;
- Σήμερα έχουμε όλοι το ίδιο συμφέρον στην κοινωνία;
- Πώς φαντάζεσαι μια δίκαιη κοινωνία;
- Σήμερα ποιοι και γιατί θα επαναστατούσαν;
- Μπορεί κάποιος να σταματήσει την κίνηση της Ιστορίας, την εξέλιξη των κοινωνιών;

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

στα βιβλιοπωλεία & στο www.sep.gr

* Κάρτες
για παιχνίδι ρόλων

Είναι
Άνθρωποι φτωχοί, που
δουλεύουν όλη μέρα.
Ζουν με το κεφάλι
σκυφτό.

Έχουν
Μίσος για τους
άρχοντες αλλά και
φόβο.

Είναι
Άνθρωποι φτωχοί, που
καταφεύγουν στα βουνά και στη
ληστεία κυνηγημένοι.

Έχουν
Μίσος για τους άρχοντες και
συνήθως δρουν ατομικά.

Επιδιώκουν
Την αρχή μιας νέας εποχής
δικαιοσύνης, ισότητας και
αδελφότητας.

Είναι
Άνθρωποι φτωχοί, που
δουλεύουν όλη μέρα.
Ζουν με το κεφάλι
σκυφτό.

Έχουν
Μίσος για τους
άρχοντες αλλά και
φόβο.

ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ

Είναι

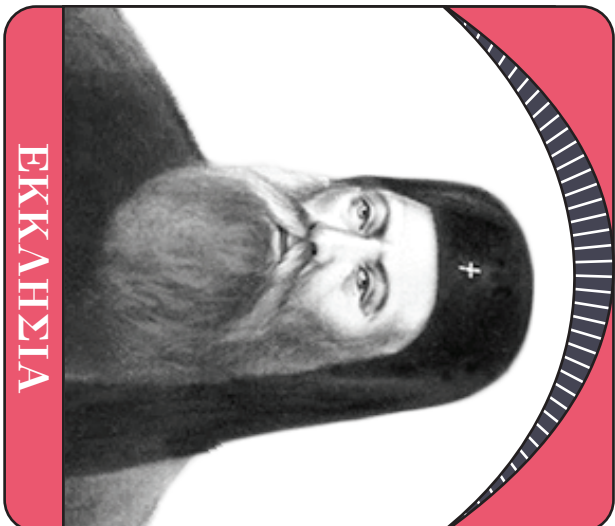
Πρώην Βυζαντινοί άρχοντες, έμποροι, πλούσιοι της εποχής.

Αναλαιβάνουν

Υψηλά πόστα (σαν υφυπουργοί ναυτικού, εξωτερικού κλπ)

Αναλαιβάνουν

α) να αυξήσουν τα πλούτη τους και β) να έχουν καλές σχέσεις με το Οθωμανικό κράτος για να ευνουσιούνται οι δουλείες τους.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Έχει

Προνόμια και αρμοδιότητες από την οθωμανική εξουσία.

Επιδιώκει

Ως ανταλλαγμα να κρατά τους Χριστιανούς ήσυχους και υπάκουους απέναντι στον σουλτάνο.

ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ

Είναι

Πρώην κλέφτες, καιροσκόποι που σου «πρόσφεραν» Οθωμανούς.

Αναλαιβάνουν

Χάρη σου από σου Οθωμανική να σου κλέφτες.

ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΗΔΕΣ

Είναι

Πλούσιοι γαιοκτήμονες,
τοπικοί άρχοντες.

Έχουν

Καλή σχέση με την οθωμανική
εξουσία, αναλαμβάνουν
αρμοδιότητες ανά τόπου.

Επιδιώκουν

Να γίνουν ακάμα πτο
πλούσιοι.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΣΤΟΙ

Έχουν

Οικονομική δύναμη.

Δεν έχουν

Πολιτική εξουσία.

Επιδιώκουν

Έναν άλλο τρόπο οργάνωσης της
κοινωνίας, που να προστατεύει και
να ενισχύει τα οικονομικά τους
συμφέροντα. Να έχουν εκείνοι τον
πρώτο λόγο.